

Sygn. akt III AUa 822/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Magdalena Tymińska

Sędziowie: SA Marcjanna Górską (spr.)

SO del. Marzena Wasilewska

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Kapanowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 maja 2017 r. w W.

sprawy (...) S.A. w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.

o podwyższenie o 100% stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe

na skutek apelacji (...) S.A. w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 lutego 2015 r. sygn. akt XIII U 1092/13

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. z dnia 26 listopada 2012 r. znak: (...) w ten sposób, że stwierdza, że stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe, jaka została ustalona dla płatnika składek (...) S.A. w W. w roku składkowym obejmującym okres rozliczeniowy od 1 kwietnia 2013 r. do 31 marca 2014 r. nie ulega podwyższeniu o 100%;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 7230 (siedem tysięcy dwieście trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania w instancji odwoławczej.

Marzena Wasilewska Magdalena Tymińska Marcjanna Górską

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. powołując się na przepis art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy, stwierdził, że stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe, jaka zostanie ustalona dla płatnika składek (...) S.A. w W. w roku składkowym obejmującym okres rozliczeniowy od 1 kwietnia 2013 r. do 31 marca 2014 r., podwyższa się o 100%.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że w czasie kontroli przeprowadzonych w dniach 10,12, 18, 25 sierpnia 2009 r. oraz w dniach 21, 25, 26, 27, 28 września 2012 r. stwierdzono rażące naruszenie przepisów dotyczących

bezpieczeństwa i higieny pracy uzasadniające zastosowanie sankcji w postaci podwyższenia składki na ubezpieczenie wypadkowe.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył płatnik składek (...) S.A. z siedzibą w W., zarzucając jej naruszenie art. 36 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych - poprzez przyjęcie, że w czasie dwóch kolejnych kontroli stwierdzono rażące naruszenie przepisów bhp, podczas gdy takiego naruszenia nie stwierdzono w żadnej z kontroli przywołanych w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji oraz naruszenie przepisów postępowania administracyjnego poprzez uniemożliwienie skarżącemu czynnego udziału w postępowaniu przed rozstrzygnięciem sprawy.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację wskazaną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 27 lutego 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że Państwowa Inspekcja Pracy w czasie kontroli przeprowadzonej w dniach 10, 12, 18 i 25 sierpnia 2009 r. w spółce (...) S.A. stwierdziła, że stosowane w hali magazynowej kaski ochronne, które zgodnie z przepisem powinny być przeznaczone do osobistego użytku pracownika jako środek ochrony indywidualnej przypisany konkretnej osobie, faktycznie były użytkowane przez wiele osób. Wykazano również brak regulacji wewnętrznej, która określałaby warunki, czas i przypadki stosowania środków ochrony indywidualnej; wózki widłowe są pozostawiane na postoju z podniesionymi widłami w pobliżu przejścia; kierowcy nie prowadzą codziennych przeglądów stanu technicznego wózków jezdniowych silnikowych; brak jest kolorystycznego oznaczenia przeszkód w postaci obrzeży bram, pałaków w dokach, krawężników pochylni dojazdowej, krawędzi pochylni przed dźwigiem towarowym, w miejscu styku posadzek o różnych poziomach; brak jest znaków zakazu m.in. w sprawie palenia tytoni lub stosowania otwartego ognia.

Następna kontrola przeprowadzona w dniach 21, 25, 26, 27 i 28 września 2012 r. wykazała, że materiały składowane na wysokości na stropie wybudowanych pomieszczeń higieniczno - sanitarnych zagrażają osobom zatrudnionym i poruszającym się na poziomie „o”; furtki w balustradzie antresoli są niezabezpieczone przed otwarciem, co zagraża upadkiem z wysokości; składowanie materiałów w bezpośredniej bliskości balustrady antresoli zagraża bezpieczeństwu osób zatrudnionych na poziomie „o”; praktykowany sposób przeładunku pionowego przy użyciu wózka widłowego z poziomu „o” na poziom antresoli położony na wysokości około 7 metrów zagraża upadkiem z wysokości; brak jest oznaczenia niskiego przejścia pod strefą wysokiego składowania na regałach; stanowiąca przeszkodę obrotnica do foliowania opakowań umieszczona na posadzce hali nie posiada kolorystycznego oznaczenia i wygradzenia; linie koloru żółtego naniesione na posadzkę hali wyznaczające drogi, przejścia, wymagają odnowienia; pionowy znak drogowy określający dopuszczalną prędkość poruszania się pojazdów w hali jest niewidoczny i wymaga przeniesienia we właściwe miejsce. Prowadzenie spraw bhp zlecono firmie (...), co jest niezgodne z art. 237⁽¹¹⁾ k.p., gdyż zatrudnienie w przedsiębiorstwie znacząco przekracza 100 pracowników i wynosi łącznie 1366 osób, natomiast podmiot wykonujący zadania służby bhp nie przeprowadza systematycznych i udokumentowanych kontroli stanu warunków pracy i przestrzegania przepisów bhp, a w przedsiębiorstwie nie działa zarządzanie sprawami bezpieczeństwa.

Ponadto podczas kontroli stwierdzono, że w 2008 r. wystąpiły w zakładzie 23 wypadki przy pracy, w 2009 r. - 15, w 2010 r. - 15, w 2011 r. - 22 i w 2012 r. do dnia kontroli - 17. Wskaźniki częstotliwości wypadków przy pracy wyniosły odpowiednio w 2008 r. - 15,29, w 2009 r. - 11,77, w 2010 r. - 6,98, w 2011 r. - 16,52 i w 2012 r. do dnia kontroli 11,73. Wskaźniki ciężkości wypadków przy pracy wyniosły odpowiednio w 2008 r. - 21,60, w 2009 r. - 27,07, w 2010 r. - 39,11, w 2011 r. - 58,32 i w 2012 r. do dnia kontroli - 23,25.

W dniu 10 października 2012 r. Państwowa Inspekcja Pracy wniosła do pozwanego organu rentowego o podwyższenie płatnikowi (...) S.A. o 100% stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe ustalonej na najbliższy

rok składkowy w związku ze stwierdzeniem w czasie dwóch kolejnych kontroli rażącego naruszenia przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. W rezultacie tego wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy w celu weryfikacji stanowiska pozwanego, dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny zlecając mu wypowiedzenie się, czy stwierdzone w czasie kontroli u odwołującego się przeprowadzonej w 2009 r. i 2012 r. naruszenie przepisów bhp, stanowiło rażące naruszenie tych przepisów.

Biegła M. M. (2) w opinii z dnia 16 września 2013 r., której obszernie fragmenty Sąd pierwszej instancji zacytował, omawiając naruszenie przez wnioskodawcę przepisów z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy stwierdzone w protokołach kontroli z 24 sierpnia 2009 r. i 27 września 2009 r., sporządzonych przez inspektora Państwowej Inspekcji Pracy uznała, że stwierdzone w czasie kontroli przeprowadzonej w 2009 r. i 2012 r. naruszenie przepisów bhp stanowiło rażące naruszenie tych przepisów.

Biegła cytując przepis art. 66 Konstytucji, który stanowi, że każdy ma prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, a sposób realizacji tego prawa określa ustawa (Kodeks pracy) wskazała, że przepisy o bezpieczeństwie i higienie pracy mają charakter prawa bezwzględnie obowiązującego, gwarantowanego Konstytucją, to znaczy, że każde naruszenie wymogów prawnych, należy traktować, jako rażące naruszenie, bo naruszenie chociażby jednego z przepisów może prowadzić do zagrożenia życia lub zdrowia pracownika. Odwołując się do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy biegła podała, że przez zagrożenie rozumie się stan środowiska pracy mogący spowodować wypadek lub chorobę. W rezultacie, zdaniem biegłej, każde naruszenie przepisów z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy stanowi bezpośrednie, wysokie i oczywiste zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi w procesie pracy. Stanowisko swoje w zakresie oceny naruszeń przepisów bhp biegła podtrzymała w opinii uzupełniającej odpowiadając na szczegółowe pytania odwołującej się spółki.

Sąd Okręgowy mając na uwadze dalsze zastrzeżenia do opinii i jak zaznaczył, nie do końca klarowny charakter opinii, dowód z opinii kolejnego biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy -A. B..

Biegły w swej opinii z dnia 1 września 2014 r. zajął stanowisko pokrywające się w przeważającym stopniu, ze stanowiskiem zawartym w opinii biegłej M. M. (2), że stwierdzone w trakcie kontroli przeprowadzonej w sierpniu 2009 r. i wrześniu 2012 r. u płatnika składek (...) S.A. naruszenia przepisów bhp stanowiły rażące naruszenie postanowień regulaminu pracy w zakresie zagrożenia życia i zdrowia na terenie zakładu pracy zgodnie z omówionymi w opinii procesami prawa pracy.

Sąd Okręgowy zaznaczył przy tym, że z uwagi na fakt, że wymienione opinie korelują ze sobą i zawierają analogiczne wnioski, nie było konieczności dopuszczania dowodów z opinii uzupełniających czy opinii kolejnych biegłych, o co wносиła odwołująca się spółka. Sąd wskazał, że stan faktyczny ustalił w oparciu o niekwestionowane dokumenty znajdujące się w aktach sprawy oraz w aktach rentowych, jak również o decydujące w sprawie opinie biegłych z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Sąd uznał wydane w sprawie opinie za wartościowe źródło dowodowe, bowiem zostały wydane w oparciu o szczegółową analizę wskazanych przez Inspekcję Pracy oraz pozwanego naruszeń, aktualne przepisy oraz wiedzę i doświadczenie, związane z wieloletnią pracą biegłych.

Przystępując do prawnej oceny dokonanych ustaleń, Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz.1673 ze zm.), stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe ustala się na rok składkowy. "Rok składkowy", to zgodnie z art. 2 pkt 8 powołanej ustawy - okres obowiązywania stopy procentowej składek na ubezpieczenie wypadkowe należnych za okres od dnia 1 kwietnia danego roku do dnia 31 marca następnego roku.

Z kolei w myśl art. 36 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, inspektor pracy może wystąpić do jednostki organizacyjnej Zakładu właściwej ze względu na siedzibę płatnika składek z wnioskiem o podwyższenie płatnikowi składek, u którego w czasie dwóch kolejnych kontroli stwierdzono rażące naruszenie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, o 100 % stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe

ustalanej na najbliższy rok składkowy. Decyzję w sprawie podwyższenia stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe, o której mowa powyżej, wydaje Zakład.

Odnosząc się do treści cytowanego art. 36 ustawy, Sąd pierwszej instancji zauważył, że przesłanką wymierzenia płatnikowi przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kary w postaci podwyższenia stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe jest stwierdzenie przez inspektora pracy rażącego naruszenia zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, stwierdzonego w trakcie dwóch kolejnych, następujących bezpośrednio po sobie kontroli, oddzielonych czasem wyznaczonym przez kontrolerów celem wyeliminowania uchybień dostrzeżonych w trakcie pierwszej kontroli. Tryb przeprowadzania kontroli przez inspektora pracy oraz sporządzania protokołu kontroli regulują przepisy ustawy z 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 404), które, określając w art. 31 ust. 2 treść protokołu kontroli, nie obligują inspektora pracy do kwalifikowania w nim wagi stwierdzonych naruszeń, w szczególności co do ich rażącego charakteru. Sąd wskazał, że w orzecznictwie przyjmuje się również, że ocena inspektora pracy zawarta w wystąpieniu do jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy wypadkowej nie jest wiążąca dla organu rentowego, który przed wydaniem decyzji o podwyższeniu składki na ubezpieczenie wypadkowe jest zobowiązany samodzielnie ustalić stan faktyczny i dokonać jego oceny prawnej. Na poparcie wyrażonego poglądu Sąd pierwszej instancji powołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2013 r., I UK 526/12 (Lex nr 1324607).

W dalszej części swoich rozważań Sąd Okręgowy zacytował obszernie fragmenty uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2013 r., I UK 526/12 (LEX nr 1324607) dotyczące rozważań tego Sądu odnośnie charakteru i istoty regulacji zawartej w art. 36 ustawy. W wyroku tym Sąd Najwyższy stwierdził, że jakkolwiek stanowiący podstawę sankcji art. 36 ustawy wypadkowej nie zawiera własnej definicji pojęcia "rażące naruszenie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy", to prawidłowe jest stanowisko, że jako rażące naruszenie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy należy rozumieć takie naruszenie przepisów bhp, które stwarza bezpośrednie zagrożenie życia i zdrowia pracowników, zaznaczając, że wypracowane na tle przepisów art. 160 § 1 k.k. i art. 220 § 1 k.k. orzecznictwo sądów karnych może być przydatne dla prawidłowej wykładni pojęcia "bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia pracowników". Odwołując się do definicji "bezpośredniości" zawartej w słowniku języka polskiego, Sąd Najwyższy wskazał, że "bezpośredniość" związku zachodzącego pomiędzy naruszeniem przepisów bhp a zagrożeniem dla zdrowia i życia pracowników występuje wówczas, gdy naruszenie przepisów bhp jest naruszeniem tego rodzaju, iż skutek w postaci zagrożenia życia lub zdrowia jest wynikiem samego naruszenia przepisów bhp, bez konieczności wystąpienia dodatkowej przyczyny. Zgodnie zatem z orzecznictwem sądowym zapadłym na gruncie przepisów art. 160 § 1 k.k. i art. 220 § 1 k.k., niebezpieczeństwo musi być bezpośrednie, zagrożenie dla życia potencjalnej ofiary musi być "konkretne i realne". Pojęcie "bezpośrednie" wyklucza natomiast możliwość objęcia nim takich przypadków, w których niebezpieczeństwo wprawdzie istnieje, ale jego realizacja zależy od ewentualnych działań sprawcy bądź innych osób".

Odnosząc się do stanu faktycznego sprawy, Sąd Okręgowy stwierdził, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jasno wynika, iż naruszenia wykazane przez Państwową Inspekcję Pracy mają charakter naruszeń rażących. Stanowisko to jest oczywiście oparte o fachowe opinie biegłych z zakresu bhp, jednakże, zdaniem Sądu, nie jest wymagana w niniejszej sprawie wiedza specjalistyczna by dostrzec tak podstawowe fakty jak ilość zastrzeżeń i wypadków przy pracy. W 2008 r. wystąpiły w zakładzie 23 wypadki przy pracy, w 2009 r. - 15, w 2010 r. - 15, w 2011 r. - 22 i w 2012 r. do dnia kontroli tj. do września 2012 - 17. Podkreślić należy, że w czasie pierwszej kontroli w roku 2009 zatrudnionych było 1234 pracowników, a w roku 2012 - 235 i mimo kilkukrotnego zmniejszenia zatrudnienia ilość wypadków wzrosła. Wskaźniki częstotliwości wypadków przy pracy wyniosły odpowiednio w 2008 r. - 15,29, w 2009 r. - 11,77, w 2010 r. - 6,98, w 2011 r. - 16,52 i w 2012 r. do dnia kontroli 11,73. Wskaźniki ciężkości wypadków przy pracy wyniosły odpowiednio w 2008 r. - 21,60, w 2009 r. - 27,07, w 2010 r. - 39,11, w 2011 r. - 58,32 i w 2012 r. do dnia kontroli - 23,25. Bez wątplenia takie statystyki mogły pojawić się jedynie w wyniku rażących naruszeń przepisów bezpieczeństwa higieny pracy, dlatego też zaskarżoną decyzję należało uznać za prawidłową.

Z tych względów na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku.

Apelację od tego wyroku złożył wnioskodawca (...) S.A. w W.. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 36 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych poprzez przyjęcie, że w czasie dwóch kolejnych kontroli stwierdzono, rażące naruszenie przepisów bhp, podczas gdy takiego naruszenia nie stwierdzono w żadnej kontroli przywołanych w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji oraz naruszenie prawa materialnego, tj. tego samego art. 36 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych - poprzez przyjęcie, że stwierdzone w protokołach Inspekcji Pracy naruszenia przepisów bhp miały charakter rażący w rozumieniu tego przepisu.

W piśmie procesowym z dnia 16 września 2016 r. skarżący uzupełnił zarzuty apelacji w ten sposób, że dodatkowo podniósł:

- naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, t.j. art. 278 § 1 k.p.c. poprzez dopuszczenie dowodu z opinii biegłych z zakresu bhp M. M. (2) i A. B. celem ustalenia „czy stwierdzone w czasie kontroli u odwołującego się przeprowadzonej w 2009 r. i 2012 r. naruszenia przepisów bhp stanowią rażące naruszenie przepisów w sytuacji, gdy ustalenie to powinno podlegać ocenie Sądu. Przedmiotem ewentualnej opinii biegłego powinno być wyłącznie badanie czy zgodnie z wiedzą specjalną biegłego dane naruszenie przepisów bhp w sposób bezpośredni (nieunikniony) zagraża życiu i zdrowiu pracowników:

- naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, t.j. art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie poprzez uznanie za wiarygodne opinii biegłych z zakresu bhp M. M. (2) i A. B.;

- naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, t.j. art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, dokonania ustaleń niezgodnych ze stanem faktycznym i przyjęciu, że skarżący w 2012 r. zatrudniał jedynie 235 pracowników i od 2009 r. kilkakrotnie zmniejszyło się zatrudnienie a ilość wypadków wzrosła, co świadczy zdaniem Sądu, o rażącym naruszeniu przepisów bhp, w sytuacji gdy w 2012 r. skarżący zatrudniał 1340 pracowników i ich liczba uległa zwiększeniu;

- naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, t.j. art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie poprzez wybiórczą analizę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i dokonanie bezpodstawnych ustaleń, że ilość wypadków przy pracy u skarżącego świadczy o rażącym naruszeniu przepisów bhp w sytuacji, gdy ilość wypadków przy pracy nigdy nie była większa od przeciętnej ilości wypadków przy pracy dla płatników działających w tej branży a nawet była mniejsza w okresie objętym kontrolą;

- naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, t.j. art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie poprzez ich wybiórczą ocenę i bezpodstawne przyjęcie, że w niniejszej sprawie miało miejsce rażące naruszenie przepisów bhp w trakcie dwóch kolejnych kontroli w sytuacji, gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie wskazuje, że stwierdzone w trakcie kontroli u skarżącego w 2009 r. i w 2012 r. naruszenia stanowiły bezpośrednie i nieuniknione zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uchylenie zaskarżonej decyzji ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Warszawie, zaznaczając, że wniosek o uchylenie wyroku zgłasza z ostrożności procesowej.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że akceptując stanowisko Sądu Okręgowego, że jako rażące naruszenie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy należy rozumieć takie naruszenie przepisów bhp, które stwarza bezpośrednie zagrożenie życia i zdrowia pracowników oraz pogląd Sądu Najwyższego, który orzekając w podobnych sprawach (miedzy innymi w wyroku z dnia 6 lutego 2014 r., I UK 318/13) podziela stanowisko, że orzecznictwo

sądów karnych może być przydatne dla prawidłowej wykładni pojęcia „bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia pracowników. W tym zakresie sądy odwołują się do definicji „bezpośredniości” zawartej w słowniku języka polskiego, że bezpośredniość związku zachodzącego pomiędzy naruszeniem przepisów bhp a zagrożeniem dla zdrowia i życia pracowników występuje wówczas, gdy naruszenie przepisów bhp jest naruszeniem tego rodzaju, iż skutek w postaci zagrożenia życia lub zdrowia jest wynikiem samego naruszenia przepisów bhp, bez konieczności wystąpienia dodatkowej przyczyny.

Pojęcie „bezpośrednie” - wyklucza natomiast możliwość objęcia nim takich przypadków, w których niebezpieczeństwo wprawdzie istnieje, ale jego realizacja zależy od ewentualnych działań sprawcy bądź innych osób.

Odnosząc się do okoliczności faktycznych sprawy apelujący wskazał, że stwierdzone przez inspektora Państwowej Inspekcji Pracy u skarżącego naruszenia przepisów bhp stanowiące następnie podstawę wystąpienia do organu rentowego z wnioskiem o zastosowanie reżimu z art. 36 ust. 1 ustawy wypadkowej, nie odpowiadają określonym w dyspozycji tego przepisu rażącym naruszeniom, a zatem ocena prawna tych naruszeń do czego uprawniony i zobowiązany był Sąd Okręgowy rozpoznający sprawę winna być zupełnie odmienna. Według apelanta, dokonana przez Sąd wykładnia pojęcia „rażącego naruszenia przepisów bhp” pominęła wymóg bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia jako elementu definiującego rażące naruszenia tych przepisów, w konsekwencji prowadząc do uznania za rażące tych naruszeń, które takiego charakteru nie posiadały. Skarżący zaznaczył, że sam fakt istnienia naruszeń przepisów bhp - nie powoduje bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia lub życia pracowników rozumianego jako niebezpieczeństwo nieuniknione lub co najmniej wysoce prawdopodobne w dającej się przewidzieć przyszłości.

W konsekwencji, zdaniem skarżącego, nie było podstaw do zastosowania sankcji z art. 36 ust 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Jednocześnie apelujący podniósł, że naruszenie art. 36 ust. 1 i 2 ustawy wynikało także z faktu przyjęcia, że w czasie dwóch kolejnych kontroli stwierdzono rażące naruszenie przepisów bhp podczas gdy takiego naruszenia nie stwierdzono w żadnej z kontroli przywołanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna w sposób skutkujący zmianą zaskarżonego wyroku i uwzględnieniem odwołania albowiem słuszne okazały się podniesione w niej zarzuty.

W rozpoznawanej sprawie istota sporu, determinowana treścią zaskarżonej decyzji oraz złożonego od niej odwołania, sprowadzała się do oceny zasadności zastosowania przez organ rentowy w stosunku do wnioskodawcy jako płatnika składek podwyższonej o 100% stopy procentowej na ubezpieczenie wypadkowe za okres rozliczeniowy od 1 kwietnia 2013 r. do 31 marca 2014 r. na podstawie art. 36 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r., poz. 1242).

Wymieniony przepis w ust. 1 stanowi, że inspektor pracy może wystąpić do jednostki organizacyjnej ZUS właściwej ze względu na siedzibę płatnika składek z wnioskiem o podwyższenie płatnikowi składek, u którego w czasie dwóch kolejnych kontroli stwierdzono rażące naruszenie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, o 100% stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe ustalanej na najbliższy rok składkowy. Decyzję w tej sprawie wydaje Zakład.

Dokonanie zatem ustaleń faktycznych koniecznych dla rozstrzygnięcia sprawy wymagało w pierwszej kolejności wyjaśnienia treści cytowanej normy prawnej, a w szczególności odkodowania pojęcia „rażącego naruszenia przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy”. Warto bowiem przypomnieć, że „właściwie rozumiane prawo materialne określa, które dowody są istotne w sprawie i jakie mają znaczenie dla jej rozstrzygnięcia (art. 227 KPC). W sprawie ustala się tylko te fakty, które wymagają ustalenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r., III UK 65/07).

W realiach rozpoznawanej sprawy Sąd pierwszej instancji prawidłowo zauważył, że ukształtowane na tle tego przepisu orzecznictwo Sądu Najwyższego, przyjmuje jednolitą definicję „rażącego naruszenia przepisów bezpieczeństwa i

higieny pracy" uznając, że jest to takie naruszenie przepisów bhp, które stwarza „bezpośrednie zagrożenie życia i zdrowia pracowników”. Bezpośredniość zaś związku zachodzącego pomiędzy naruszeniem przepisów bhp a zagrożeniem dla zdrowia i życia występuje wtedy, gdy naruszenie tych przepisów jest tego rodzaju, iż skutek w postaci zagrożenia życia lub zdrowia jest wynikiem samego naruszenia przepisów bhp, bez konieczności wystąpienia dodatkowej przyczyny. Taki pogląd Sąd Najwyższy wyraził między innymi w wyroku z dnia 6 lutego 2014 r. sygn. akt I UK 318/13. Niebezpieczeństwo musi być bezpośrednie, tzn. nieuniknione lub co najmniej wysoce prawdopodobne, zagrożenie dla życia musi być „konkretne i realne”. Pomimo jednak zaprezentowania poprawnej wykładni omawianego unormowania, Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił jej prowadząc postępowanie dowodowe i dokonując ustaleń faktycznych. W rezultacie opinie biegłych z zakresu bhp M. M. (2) i A. B., wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, nie były przydatne dla dokonania ustaleń w spornym zakresie. Zauważyć należy, że określona przez Sąd teza dowodowa, a mianowicie zlecenie biegłym wypowiedzenia się czy stwierdzone w czasie kontroli u odwołującego się przeprowadzonej w latach 2009 i 2012 naruszenie przepisów bhp, stanowiło rażące naruszenie tych przepisów, nie była prawidłowa. Trafne w tym przedmiocie są uwagi zawarte w apelacji, że materia ta powinna podlegać ocenie Sądu a nie biegłych. Nie jest bowiem rolą biegłego rozstrzyganie zagadnień prawnych, a jedynie naświetlenie wyjaśnianych okoliczności z punktu widzenia wiadomości specjalnych, przy uwzględnieniu zebranego i udostępnionego mu materiału sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 marca 2008 r., IV CSK 496/07, LEX nr 465046). Użyte w art. 278 § 1 k.p.c. pojęcie "wiadomości specjalnych" nie obejmuje bowiem reguł wykładni obowiązującego prawa (por. uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego: z dnia 1 lipca 1998 r., I PKN 203/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 478; z dnia 20 grudnia 2006 r., IV CSK 299/06, LEX nr 233051).

W niniejszej sprawie do oceny, czy stwierdzone przez inspektora Państwowej Inspekcji Pracy u skarżącego naruszenia przepisów bhp, stanowiące następnie podstawę wystąpienia do organu rentowego z wnioskiem o zastosowanie reżimu z art. 36 ust. 1 ustawy wypadkowej, odpowiadają określonym w dyspozycji tego przepisu rażącym naruszeniom, uprawniony i zobowiązany był Sąd rozpoznający sprawę. W dokonaniu tej oceny Sąd orzekający mógł się posiłkować opinią biegłego specjalisty z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, jednak ostatecznie wykładnia pojęcia rażącego naruszenia przepisów bhp należała do sądu.

Przenosząc zatem powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że zagadnieniem kluczowym dla merytorycznego rozstrzygnięcia sporu pozostawała ocena czy podane we wniosku inspektora Państwowej Inspekcji Pracy skierowanym do organu rentowego naruszenia przepisów bhp stwierdzone w czasie kontroli przeprowadzonych u płatnika składek w sierpniu 2009 r. i we wrześniu 2012 r. a mianowicie, że „kaski ochronne jako środek ochrony indywidualnej, zamiast być przeznaczone do osobistego użytku konkretnego pracownika, w praktyce służyły wielu różnym pracownikom oraz praktykowany sposób przeładunku pionowego przy użyciu wózka widłowego z poziomu „o” na poziom platformy antresoli położony na wysokości ok. 7 m – zagraża upadkiem z wysokości” stanowiły rażące naruszenie przepisów bhp we wskazanym wyżej rozumieniu.

Wskazany zatem brak ustaleń faktycznych powodował konieczność uzupełnienia materiału odwodowego zgodnie z wnioskiem apelacji. Godzi się w tym miejscu przypomnieć, że w związku z obowiązującym modelem tzw. apelacji pełnej sąd drugiej instancji rozpoznający apelację jest sądem rozpoznającym sprawę merytorycznie, niezależnie od sprawowania także funkcji kontrolnej. Zgodnie z art. 382 KPC sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym.

Zmierzając do ustalenia charakteru naruszeń przepisów bhp a tym samym zaistnienia przesłanek do zastosowania sankcji z art. 36 ust. 1 ustawy wypadkowej, Sąd Apelacyjny dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu bhp zlecając mu wypowiedzenie się czy naruszenie przepisów bhp stwierdzone w czasie kontroli przeprowadzonych u odwołującego się stwarzało bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia zatrudnionych pracowników a jeżeli tak to na czym ono polegało, w szczególności czy zagrożenie to wynikało z samego naruszenia przepisów bhp, bez konieczności wystąpienia dodatkowej przyczyny, np. działania osób trzecich. Biegły z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy K. B. analizując stwierdzone w czasie kontroli naruszenia przepisów bhp, w tym naruszenia wskazane we wniosku inspektora pracy do organu rentowego o podwyższenie składki, uznał, że żadne naruszeń przepisów bhp stwierdzonych w czasie kontroli w sierpniu 2009 r. nie spełnia kryterium bezpośredniego zagrożenia dla życia i

zdrowia pracowników. Zagrożenie takie, zdaniem biegłego stwarzało wyłącznie naruszenie przepisów bhp polegające na „przeładowywaniu towaru z poziomu „0” na poziom antresoli położony na wysokości około 7 metrów przy użyciu wózka widłowego”. W ocenie Sądu odwoławczego, przedmiotowa opinia zasługiwała na obdarzenie jej walorem wiarygodności. Biegły dysponując konieczną specjalistyczną wiedzą z zakresu bhp w sposób przekonujący uzasadnił swoje stanowisko wskazując, że przedmiotowe naruszenie przepisów bhp stwarzało bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników ponieważ przenoszenie towarów na wysokość blisko 7 metrów jest czynnością o charakterze szczególnie niebezpiecznym, zarówno z uwagi na możliwość zsunęcia się towarów, jak i upadku pracowników odbierających towary na poziomie antresoli z wysokości. Według biegłego, bezpośredniego zagrożenia dla życia i zdrowia pracowników nie stwarzało natomiast uchybienie przepisom bhp w postaci faktycznego braku przypisania kasków ochronnych konkretnym pracownikom ponieważ skutek w postaci schorzeń, ma charakter ewentualny. Jest on bowiem zależny od poziomu higieny pracowników i nie w każdej sytuacji musi powodować np. grzybicę czy łojotokowe zapalenie skóry. Powyższe stanowisko biegły podtrzymał w swoich wyjaśnieniach złożonych w toku rozprawy. Warto dodatkowo wskazać, że Sąd odwoławczy akceptując wnioski opinii miał także na uwadze fakt, że żadna ze stron ich nie kwestionowała.

W rezultacie, dzieląc opinię biegłego K. B., Sąd Apelacyjny przyjął, że bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia pracowników stwarzało jedynie naruszenie przepisów bhp stwierdzone w czasie kontroli przeprowadzonej we wrześniu 2012 r. w postaci „przeładowywania towaru z poziomu „0” na poziom antresoli położony na wysokości około 7 metrów przy użyciu wózka widłowego”. Oznacza to, że rażące naruszenie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy nie zostało stwierdzone w czasie dwóch kolejnych kontroli a tym samym nie została spełniona określona w art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, przesłanka zastosowania przewidzianej tam sankcji. W rezultacie, odmiennie orzekający wyrok Sądu Okręgowego, jako naruszający prawo materialne, podlegał zmianie zgodnie z wnioskiem apelacji.

Mając powyższe na uwadze i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku o kosztach orzekając na podstawie art. 98 § k.p.c. w związku z § 12 ust. 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. , poz. 490 ze zm.)